

kendte spansk-arabiske beretninger kender de begivenheder 794—95, som b. al-Aṭīr og b. Idārī hentyder til, og heller ikke al-Mas'ūdī, der har haft adgang til omtrent samtidige efterretninger, ved noget som helst¹. Både b. al-Aṭīr og b. Idārī synes imidlertid at have været i besiddelse af ældre, nu tabte beretninger, og skønt Melvingers bevisførelse næppe er absolut bindende², er det muligt at deres efterretninger skal sættes i forbindelse med en samtidig vikingebosættelse i Septimania. Heller ikke denne — formentlig kortvarige — bosættelse er absolut sikkert afhjælet, men dog plausibel, selvom dens strategiske placering nær ved handelsvejene over Pyrenæerne åbenbart ikke har efterladt sig noget kildemæssigt spor.

Erling Ladewig Petersen.

Interessen for islamisk filosofi er ganske vist langt fra af ny dato, men mange af de vigtigste tekster savnes endnu i tidsvarende udgaver, og bearbejdelsen er endnu kun i sin vorden. Navnlig har middelalderens arabiske statstænkning hidtil aldrig været genstand for systematiske eller tilfredsstillende undersøgelser. Dr. E. I. J. ROSENTHALS bog *Political Thought in Medieval Islam. An Introductory Outline* (Cambridge 1958) imødekommer således et virkeligt behov. Bogens undertitel antyder, at dens fremstilling kun tilsigter at følge udviklingens hovedtendenser, og den vil utvivlsomt kunne læses med stort udbytte også af ikke-orientalister, navnlig vel som pendant til den svulmende litteratur om den den samtidige, europæiske statstænkning.

Bogen falder i to hovedafsnit, en fremstilling af de arabiske juristers konstitutionelle ideer og en redegørelse for impulserne

¹ al-Mas'ūdī påberåber sig en frankerkronike af biskop Godmar af Gironne fra o. 940 (Maçoudi: *Les prairies d'or. Texte et traduction par C. Barbier de Meynard et Pavet de Courteille III* (Coll. d'ouvr. orient. publ. par la Soc. Asiatique, Paris 1864), 69 f., 446), men hans kronologi er højst uklar. (Maçoudi, op. cit. I (1861), 364 f.; Melvinger, 49).

² Side 37 f. konstaterer forf. b. Idārī's svigtende kritiske evner på nogle spanske undersøgelses autoritet og konkluderer noget utilstrækkeligt, at »intet antyder, at b. Idārī har været mindre ukritisk mod sine kilder, når det angår togtet i 795«. — Tendensen til at lade sig nøje med andenhånds studier gælder især den historiografiske oversigt ss. 23 ff. Iøvrigt opererer forf. stadig med begrebet »documents« i betydningen dokumentation, hvor det sikkert havde været mere hensigtsmæssigt at benytte »traditions« eller »transmissions« = overlevering. Dette gælder navnlig, når det om historieskriveren 'Arīb b. Sa'd al-Kātib (d. o. 980), der arbejdede under Cordovahoffets auspicer, meddeles, at kalifen gav ham adgang til officielle »documents et annales«. (S. 27 f.).

fra hellenistisk filosofi. Forf. fremhæver med rette Islams stærke sammenkædning af stat og religion; statsmagtens ideelle begrundelse ligger i dens myndighed til at håndhæve den hellige lov, og er den ikke i stand til det, mister den eo ipso sin berettigelse. Men det er påfaldende i hvor høj grad den islamiske statsteori trods sine faste rammer har haft smidighed til at modificere kalifatets og sultanatets konstitutionelle magtfulde efter de veksellende politiske betingelser¹. Alle arabiske jurister opererer med det samme kildemateriale, nemlig historieskrivernes fremstillinger, og de opnår normalt deres resultater ved at bringe dette stof i overensstemmelse med den givne situation for at bevare den guddommelige kontinuitet fra Muhammed.

I bogens andet afsnit — "The Platonian Legacy" — redegør dr. Rosenthal kyndigt for de arabiske, skolastiske filosofers (*falāsifah*) møde med den klassiske filosofi, især Aristoteles' og Platons. Han påviser uomtvisteligt, hvorledes *falāsifah* ligesom deres europæiske fagfæller har forsøgt at harmonisere åbenbaringen med den rationelle, græske tænkning. Og selv om den platoniske arv nok — som forf. betoner — hos *falāsifah* har bidraget til at afklare en del af den hellige lovs begreber, lykkedes det dem aldrig helt at forene denne inspirationskilde med Muhammeds usystematiske forkyndelse, og de havde næppe heller nogen mulighed derfor. Den guddommelige åbenbaring drages aldrig i tvivl, og medens de klassiske ideer i Europa i høj grad var medvirkende til at bane vejen for adskillelsen af gejstlig og verdslig autoritet i senmiddelalderen, tillod Islams struktur ikke nogen tilsvarende emancipation.

Erling Ladewig Petersen.

I anledning af 350-året for Henry Hudsons berømte rejse til Nordamerika i 1609, der førte til opdagelsen af det senere så vigtige område omkring floden af hans navn, har stadsarkivet i Amsterdam udsendt et af 'hoofd archivist' dr. SIMON HART for-

¹ Dette træk har den engelske orientalist, sir Hamilton Gibb tidligere fremhævet. — Dr. Rosenthals påvisning af den hellenistiske arv i de arabiske forfatteres »quest for human happiness» er utvivlsomt berettiget, men det havde nok været heldigt også at følge dette begrebs linier tilbage til de gamle, orientalske forestillinger om sammenhængen mellem herskerens retfærdighed og folkets trivsel, en idé, der tydeligst fremtræder i šī'ismens mahdī-lære, men som også er mærkbar i reaktionen mod ummayyaderne, hvis verdslige kongedømme (mulk) de arabiske teoretikere — som forf. er inde på — tog afstand fra som uforeneligt med kalifatets åndelige myndighed.